

Raadsvoorstel

Datum B&W-besluit : 27 mei 2025
Raadsvergadering : 17 juli 2025
Agendapunt : Vult Griffie in
Bijlage(n) : 3

Portefeuille : M.C. Teunissen-Willemsen
Behandeld door : H.J. van Middendorp
Zaaknummer : 27589 / 141929

Onderwerp: Beleidskader inwonersbetrokkenheid (inwonersparticipatie) gemeente Scherpenzeel

Beslispunten

1. Het beleidskader inwonersbetrokkenheid (inwonersparticipatie) gemeente Scherpenzeel vast te stellen.
2. De formatie ten behoeve van de uitvoering inwonersbetrokkenheid te bepalen op 0,67 fte (24 uur).
3. De structurele extra personeelslast ten laste te brengen van de Programmabegroting 2026-2029.

Inleiding

In een intensief traject met een raadsklankbordgroep en de stuurgroep, waarin ambtelijke organisatie, college, en raad vertegenwoordigd zijn, hebben we gewerkt aan dit beleidskader inwonersbetrokkenheid.

In Scherpenzeel hebben we veel ervaring met inwonersbetrokkenheid. Inwoners denken mee over beleidsplannen en over ruimtelijke plannen. We willen deze ervaringen graag gebruiken om duidelijke 'spelregels' op te stellen. Inwonersbetrokkenheid biedt namelijk veel kansen, maar kan ook zorgen voor verwarring, teleurstelling of onnodige dilemma's. Dat gebeurt als het niet op een zorgvuldige manier is voorbereid en/of uitgevoerd.

Ook zijn er landelijke ontwikkelingen die vragen om lokaal beleid. We gaan van inspraak naar een beleid dat zich richt op bredere betrokkenheid. Doel daarvan is om voor iedereen duidelijkheid te creëren wanneer en hoe inwonersbetrokkenheid plaatsvindt. En wat we doen met de uitkomsten ervan. Ook de Omgevingswet vraagt om beleid op dit thema. De gemeente verwoordt in dit beleidskader haar visie op inwonersbetrokkenheid. Bij beleidsplannen en bij ruimtelijke projecten. Het dient ook als basis voor externe initiatiefnemers met een plan in de leefomgeving. We stimuleren hen om inwoners te betrekken.

Beoogd effect/resultaat

Als gemeente creëren we duidelijkheid over wanneer en hoe wij inwoners/de samenleving betrekken bij plannen en ontwikkelingen. Het geeft ook houvast aan initiatiefnemers die hun (verplichte) participatie vormgeven.

Argumenten

1.1 Uitvoering geven aan de Wet versterking participatie op decentraal niveau

De nieuwe Wet versterking participatie op decentraal niveau is op 1 januari 2025 in werking getreden. De inspraakverordening verandert naar een participatieverordening. Doel is om als gemeente meer duidelijkheid te creëren over wanneer en hoe inwonersparticipatie plaatsvindt. Er geldt een overgangstermijn van twee jaar. Dit beleidskader is de kapstok voor de participatieverordening, die volgt in het najaar.

1.2 Het is in de praktijk nodig om meer duidelijkheid te creëren

We lopen er nu regelmatig tegen aan dat we met inwonersbetrokkenheid starten zonder vooraf een helder afgewogen keuze te maken. Daardoor ontstaan soms later in het proces onduidelijkheden of verwachtingen waar niet aan kan worden voldaan. Dit beleidskader geeft duidelijkheid waarlangs we inwonersbetrokkenheid kunnen organiseren.

1.3 Het vergroot de kwaliteit van besluiten en plannen

Inwonersbetrokkenheid draagt bij aan een zorgvuldige belangenafweging, het vergroot de betrokkenheid van inwoners bij plannen en gebruikt expertise en kennis vanuit de samenleving waar mogelijk.

1.4 Initiatiefnemers weten hoe ze invulling kunnen geven aan verplichte participatie

De Omgevingswet geeft de gemeenteraad de mogelijkheid om bij bepaalde omgevingsplanactiviteiten een 'participatieplicht' te stellen. Dit beleid geeft initiatiefnemers een houvast hoe zij invulling kunnen geven aan deze participatieplicht. Ook geeft het de ambtelijke organisatie inzicht hoe zij initiatiefnemers kunnen stimuleren op gebied van inwonersbetrokkenheid.

2.1 De nieuwe wetgeving creëert extra verplichtingen en daardoor taken

Eerzijds moeten we als gemeente helderheid bieden aan de samenleving hoe we omgaan met inwonersbetrokkenheid. Om die helderheid te bieden is het nodig om een visie te vormen over onze Scherpenzeelse aanpak. Ook hebben we vanuit de Omgevingswet de taak om, waar het kan, het betrekken van inwoners vroeg in het proces te stimuleren. En plannen waarvoor 'participatieplicht' geldt te beoordelen. Door heldere uitgangspunten en principes zijn we in staat dit te doen.

2.2 Onze Scherpenzeelse aanpak gaat over vakkennis

Kwalitatieve inwonersbetrokkenheid is belangrijk om een averechts effect te voorkomen. Het onzorgvuldig of ondoordacht betrekken van inwoners kan veel verwarring, onduidelijkheid en ontevredenheid teweeg brengen. Dit schaadt het vertrouwen in ons als overheid en is tegelijk ook een 'slecht' voorbeeld voor andere initiatiefnemers. Het scheiden van vakinhoudelijke expertise en een kundige begeleiding van, en advisering over, onze trajecten is essentieel om kwaliteit te waarborgen. We stellen in Scherpenzeel

niet een maximum aan het aantal trajecten, maar kijken per casus op maat naar wat passend is (geschatte impact en randvoorwaarden check). Dit vraagt om voldoende vakkennis om dit maatwerk te leveren.

2.3 Participatie is iets anders dan communicatie

Informatie geven en communiceren is erg belangrijk. Inwoners betrekken vraagt veel meer. Een goed doordachte keuze om het wel of niet te doen. Een goed gekozen moment, met duidelijke kaders. Het benaderen van de juiste belanghebbenden waaronder de raad. Het bewaken van een zorgvuldig proces, met interne afstemming. Maar ook het verwerken van de resultaten in het uiteindelijke beleid. Dit alles komt náást het informeren, uitnodigen en op de hoogte houden van participatie. Het is dus niet iets wat je er even bij doet en ook niet iets dat iedereen beheerst en kan.

2.4 Een deel van de kosten is mogelijk terug te verdienen

We onderzoeken of we bij ruimtelijke trajecten bij externe initiatiefnemers of we de kosten voor het interne proces en het beoordelen van inwonersbetrokkenheid, waar participatieplicht geldt, kunnen doorberekenen aan de initiatiefnemer.

3.1 Via de Kadernota naar de Begroting

De structurele personeelslast is reeds in de Kadernota 2026-2029 opgenomen. Hiermee is de slagkracht om de cultuurverandering in gang te zetten financieel geborgd en drukt de post niet langer op andere budgetten.

Kanttekeningen

1.1 Met alleen het beleidskader zijn we nog niet klaar

Het beleidskader vraagt om implementatie en cultuurverandering; het is echt anders werken en aanvliegen van projecten. Het gaat om vooraf zorgvuldig en doordacht besluiten of en zo, ja hoe we inwonersbetrokkenheid organiseren. Ook de participatieverordening moet nog worden opgesteld waardoor dit beleidskader ook een heldere uitwerking krijgt.

2.1 Er is mogelijk nog een participatiebudget nodig

De kosten, zoals bijvoorbeeld het inzetten van specifieke materialen, plattegronden, het beschikbaar stellen van een digitaal platform, of het inzetten van een externe discussiebegeleider, worden nu versnipperd geboekt. Het leidt tot een diffuus beeld van de totale kosten en het veroorzaakt regelmatig overschrijdingen van budgetten. Het is nooit echt inzichtelijk gemaakt waar die kosten neerkomen. Als we dit in beeld gaan brengen kan er een verzoek voor een apart participatiebudget volgen.

Proces (procedure/vervolg/evaluatie)

Na vaststelling van dit beleidskader volgt besluitvorming over de participatieverordening Scherpenzeel. Ook volgt implementatie, waaronder een proces voor de cultuurverandering, van het beleid inwonersbetrokkenheid. Het beleidskader inwonersparticipatie (inwonersbetrokkenheid) evalueren we na twee jaar.

Duurzaamheidsaspecten

N.v.t.

Communicatie

Communicatie gaat mee in het implementatietraject en na vaststelling van de verordening. Communicatie naar buiten toe is nu niet aan de orde. Het beleidskader is primair intern werkend. Het gaat om hoe wij als gemeente duidelijkheid creëren over wanneer en hoe wij inwoners/de samenleving betrekken bij plannen. Het geeft ook houvast aan initiatiefnemers die hun participatie moeten vormgeven.

Financiële aspecten

De inzet voor een medewerker inwonersbetrokkenheid in schaal 10 voor 24 uur per week komt uit op € 65.300 per jaar.

Begrotingswijziging: nee

Het bedrag is opgenomen in de Kadernota 2026-2029 en dient verwerkt te worden in de Programmabegroting 2026-2029.

Juridische aspecten / grondslag

Op 1 januari 2025 heeft de Wet versterking participatie op decentraal niveau artikel 150 Gemeentewet gewijzigd. Vanaf 1 januari 2027 moeten gemeenten hun Inspraakverordening vervangen hebben voor een Participatieverordening. Naast het betrekken van inwoners bij de totstandkoming van beleid, moeten in de nieuwe verordening ook regels staan hoe de gemeente inwoners betreft bij de uitvoering en evaluatie van beleid. De Participatieverordening vraagt daarom eerst een gesprek over andere inzet en cultuurverandering van gemeenten, aldus de VNG.

Volgens VNG-Ledenbrief 24/051 van 19 december 2024, is het raadzaam dat een gemeente – voorafgaand aan de nieuwe verordening- kaderstellend beleid vaststelt. Aan de raad wordt nu gevraagd dit beleid, tot stand gekomen na een zorgvuldig proces van gesprekken, vast te stellen. Hierin staan de kaders beschreven wanneer en hoe de gemeente inwoners betreft bij beleid en ruimtelijke initiatieven. Ook het zogenoemde uitdaagrecht (inwoners vragen een taak van de gemeente over te nemen) staat als instrument beschreven.

Nadat dit Beleidskader is vastgesteld stelt het college een Implementatieplan op. Hieruit volgen de procesfasen en ook rollen en taken bij inspraak.

Volgens het voorstel is het streven om later dit jaar aan de raad (volgens artikel 150 en ook 149 Gemeentewet) ter vaststelling de Participatieverordening voor te leggen. Afdeling 3.4 Algemene wet bestuursrecht (met regels over het zorgvuldig tot stand komen van besluiten) is in beginsel hierna ook van toepassing op de inspraak. De artikelen 3.1, 2.4, 3.4 van de Omgevingswet resp. 10.7, 10.2 en 10.8 van het Omgevingsbesluit bepalen dat de raad resp. het college bij het vaststellen van de Omgevingsvisie, het Omgevingsplan en de Programma's laat zien hoe de inwoners zijn betrokken hierbij en hoe invulling is gegeven aan het participatiebeleid. De raad bepaalt op dat moment of qua beleid de Participatieverordening (volgens artikel 16.55 Omgevingswet ook op buitenplanse omgevingsactiviteiten) van toepassing wordt verklaard op genoemde instrumenten uit de Omgevingswet.

Nadat de Participatieverordening is vastgesteld stelt het college werkprocessen/tools vast.

Het heeft hierbij aandacht voor model-besluiten waaruit blijkt dat het participatieproces inderdaad is doorlopen.

Voor dit moment gaat dit dus om een voorstel tot vaststellen van het Beleidskader Inwonersbetrokkenheid, met daarin op hoofdlijnen de interne gemeentelijke kaders. Op later moment volgt er – in lijn hiermee- een voorstel tot vaststellen van de Participatieverordening, met daarin uitgewerkte regels met externe werking.

Burgemeester en wethouders van Scherpenzeel,

R. 't Hoen
secretaris

M.C. Teunissen
burgemeester